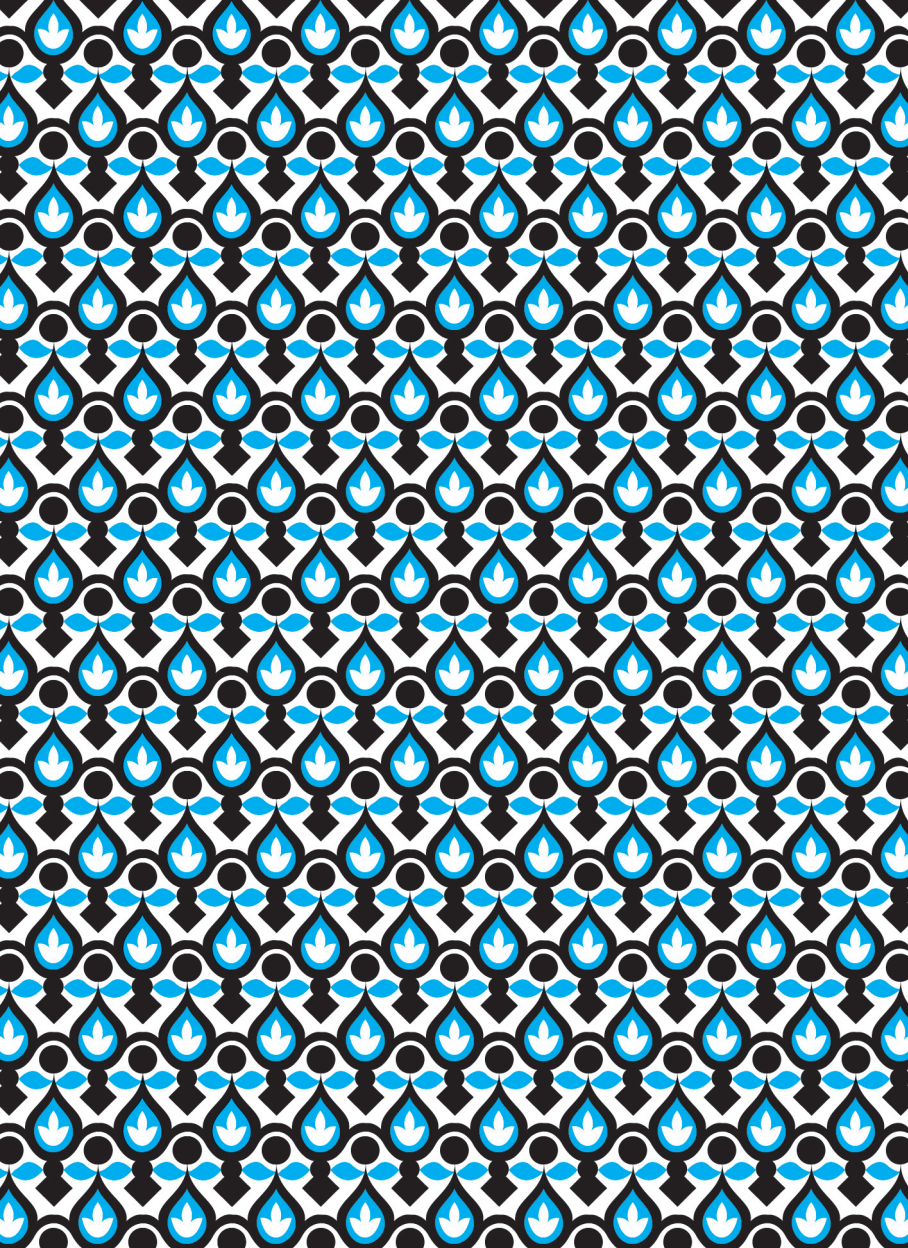

الحمد لله
الذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لولا
أن هدانا الله

حدیث
خانواده

چهل حدیث برای

جوانان

۱۶ تا ۱۹ ساله ها

به کوشش: محمد الهی خراسانی

سرشناسنامه: الهی خراسانی، محمد
عنوان و نام پدیدآور: چهل حدیث برای جوانان (پسران ۱) ۱۶ تا ۱۹ ساله ها/ به کوشش محمد الهی خراسانی
مشخصات نشر: مشهد: آستان قدس رضوی، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری: ۹۶ص؛ ۱۷×۱۲ س م.
شابک: ۷-۱۳-۵۷۹۴-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: اربعینات-- قرن ۱۴
موضوع: احادیث شیعه -- قرن ۱۴
شناسه افزوده: آستان قدس رضوی.
رده بندی کنگره: ۱۳۸۹ ج ۹۲ الف ۷۴/۱۴۳۹ BP
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۲۱۷
شماره کتابخانه ملی: ۲۰۳۲۶۲۰

چهل حدیث برای جوانان (پسران ۱) ۱۶ تا ۱۹ ساله ها/ حدیث خانواده (۴)

به کوشش: محمد الهی خراسانی

تهیه و تدوین: معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی

اداره علوم قرآن و حدیث

طراح جلد: محمدرضا میری

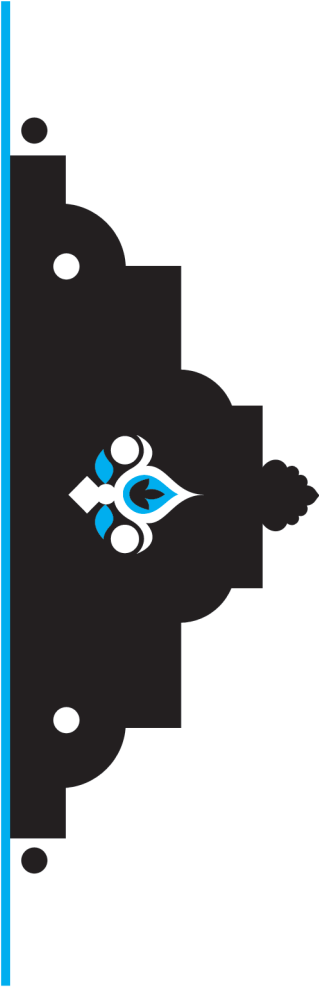
صفحه آرای: محمود بازدار

چاپ: مؤسسه فرهنگی قدس

شمارگان: ۳۰۰۰

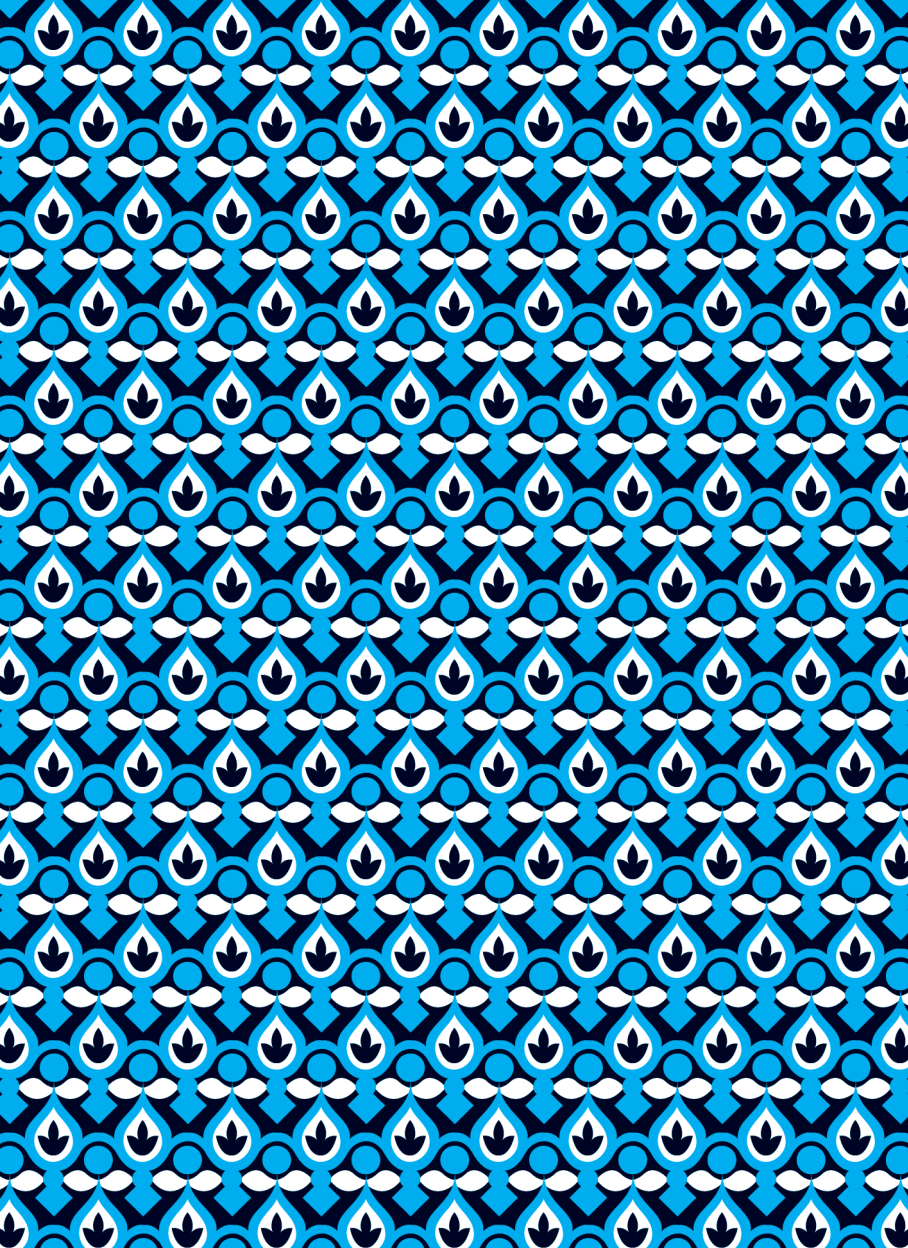
ناشر: انتشارات قدس رضوی

شابک: ۷-۱۳-۵۷۹۴-۶۰۰-۹۷۸

تقدیم به پیشگاه دخت رسالت
بانوی ولایت و امامت
حضرت زهرا سلام الله علیها
او که «حدیث خانواده»
حکایت گفتار گهربار خانواده اوست

۱۶ / انتظاری که از تو می‌رود	۱	۲۱	بهای خاطر مؤمن / ۵۶
۱۸ / اگر عزت ابدی را می‌خواهی	۲	۲۲	ناتوان‌ترین / ۵۸
۲۰ / افیون‌های دنیا و آخرت	۳	۲۳	زبانی که تند و تیز نیست / ۶۰
۲۲ / او به چه نگاه می‌کند؟	۴	۲۴	نشانه‌ای از رستگاران / ۶۲
۲۴ / حسابرسی روزانه	۵	۲۵	از او هیچ چیز بعید نیست / ۶۴
۲۶ / می‌توانی امیدوار باشی	۶	۲۶	شیفتگان سرگرمی / ۶۶
۲۸ / دارو و درمان	۷	۲۷	بی‌باکی یا بی‌احتیاطی؟ / ۶۸
۳۰ / مراقب خودت باش	۸	۲۸	محفل عصیان / ۷۰
۳۲ / فکرت را در اختیارشان نگذار	۹	۲۹	چه نیکوکار، چه ستمکار / ۷۲
۳۴ / آنچه می‌رود، آنچه می‌ماند	۱۰	۳۰	هر کار که می‌خواهی بکن / ۷۴
۳۶ / به این بیندیش	۱۱	۳۱	کمتر از اُف / ۷۶
۳۸ / شرم در نهان	۱۲	۳۲	مانند بردباران / ۷۸
۴۰ / اصل ایمان	۱۳	۳۳	پاسخی از جنس دیگر / ۸۰
۴۲ / طعم ایمان	۱۴	۳۴	نشانه‌ای در سینه / ۸۲
۴۴ / خیانت بزرگ	۱۵	۳۵	او بیسندد بس است / ۸۴
۴۶ / دوستان راستین را بشناس	۱۶	۳۶	وقتی مهم دیگران‌اند / ۸۶
۴۸ / دوستی خالص	۱۷	۳۷	در پناه قرآن / ۸۸
۵۰ / عذرتراشی	۱۸	۳۸	روح را سبک‌بال کن / ۹۰
۵۲ / تمام محبت، نه تمام اطمینان	۱۹	۳۹	آنگاه که دلت می‌تپد / ۹۲
۵۴ / سبقت در آشتی	۲۰	۴۰	راه فردا را سد نکن / ۹۴

ما شیعیان در کنار چشمه‌هایی که ۲۵۰ سال جاری شدند و به هم پیوستند، تشنه‌لبان نشسته‌ایم و روح نیازمند خود را نشسته‌ایم. گفته‌های امامان راست‌گفتار، پس از قرآن کریم، تنها نسخه‌ی آزموده برای شست‌وشوی جان و دل ماست. این پرسش که چرا چشم‌هامان را در این چشمه‌ها پاک نساخته‌ایم، خود سرآغاز دگرگونی و روی‌آوری به گنجینه‌های حدیثی است.

آستان‌قدس رضوی، براساس راهبردهای سند چشم‌انداز بیست‌ساله فرهنگی، توجه ویژه‌ای به گسترش اندیشه‌ها و معارف حدیثی دارد و اداره آموزش علوم قرآن و حدیث آستان‌قدس رضوی، در ادامه همین روش خجسته، راه را بر فراوان‌سازی پژوهش‌ها و آثار حدیثی می‌گشاید.

مجموعه‌های چهل حدیث، هرگاه درون‌مایه‌هایی بلند را در نوشتارهایی کوتاه و با بیانی گویا و رسا نشان دهند، به‌خوبی می‌توانند این راهبرد را عملی سازند.

کتابی که پیش روی شما خوانندگان عزیز است، بخشی از مجموعه ده‌جلدی «حدیث خانواده» است که با گزینش هماهنگ و قلم خوش‌آهنگ حجت‌الاسلام محمد الهی خراسانی و پس از ارزیابی استادان ارجمند حجج اسلام عبدالهادی مسعودی و الهی‌زاده آماده شده است. امیدواریم نگرش و نگارش این مجموعه حدیثی در امتداد الطاف امام علی بن موسی الرضا علیه السلام باشد و همراه با عنایت شما خوانندگان مهربان.

معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی
آستان قدس رضوی

درآمد

قال الصادق عليه السلام:

مَنْ حَفِظَ مِنْ أَحَادِيثِنَا أَرْبَعِينَ حَدِيثًا بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمًا فَيُحِبُّهَا

هر کس چهل حدیث از احادیث ما حفظ کند، خداوند در روز قیامت او

را همچون دانشمندی فقیه برانگیزد. الکافی، ج ۱، ص ۴۹

سنت چهل حدیث نویسی از دیرباز در میان عالمان مسلمان، رایج بوده است. این سنت، بیش از هر سبب دیگر، ریشه در احادیثی دارد که به شکل های گوناگون از پیامبر و اهل بیت علیهم السلام در فضیلت فراوان حفظ چهل حدیث نقل شده است. نمونه ای از آن ها در صدر این نوشتار آمده است.

تاکنون مجموعه های چهل حدیثی فراوانی تدوین شده است که محور هر مجموعه، سخنان یکی از معصومان علیهم السلام و یا موضوعی اعتقادی یا اخلاقی بوده است. در این میان، هنوز

مجموعه‌ای حدیثی عرضه نشده است که احادیث آن، بر محور گروه‌های سنی مخاطبان و فضای ذهنی و نیازهای روحی خاص هر گروه سامان یافته باشد؛ در حالی که ضرورت و اهمیت این کار بر کارشناسان عرصه تبلیغ معارف دینی پوشیده نیست.

نگارنده که چند سالی است در حوزه حدیث و علوم و معارف حدیثی، به تحقیق و تدریس و تألیف اشتغال دارد و از سوی دیگر تجربه سال‌ها کار آموزشی و تربیتی در مقاطع گوناگون دبستان، راهنمایی، دبیرستان و دانشگاه دارد، مصمم شد تا با پیوندزدن دو شاخه «حدیث» و «تربیت دینی»، مجموعه‌ای حدیثی با محوریت نیازهای تربیتی مخاطب فراهم آورد و تا حد توان، کاستی موجود در این زمینه را برطرف سازد. مجموعه‌ای که با نام حدیث خانواده پیش روی شماست، محصول این دغدغه و ثمره حدود سه سال مطالعه و مشاوره برای گزینش، تنظیم و تبیین احادیث است.

حدیث خانواده ده دفتر چهل حدیثی است که شامل احادیث گلچین شده برای گروه‌های سنی گوناگون تشکیل دهنده خانواده است. این گروه‌های سنی را این گونه تقسیم کرده‌ایم:

دفتر اول: کودکان (۸ تا ۱۱ ساله)

دفتر دوم: نوجوانان (۱۲ تا ۱۵ ساله)

دفتر سوم: جوانان: دختران (۱۶ ساله به بالا)

دفتر چهارم: جوانان: پسران ۱ (۱۶ تا ۱۹ ساله)

دفتر پنجم: جوانان: پسران ۲ (۲۰ ساله به بالا)

دفتر ششم: همسران: مردان

دفتر هفتم: همسران: زنان

دفتر هشتم: پدران

دفتر نهم: مادران

دفتر دهم: پدربزرگ‌ها و مادربزرگ‌ها

احادیث درج‌شده در این دفترها همگی از منابع حدیثی شیعه و از میان دست‌کم ۲۰۰۰۰ روایت، طی چند مرحله، گزینش شده‌اند. معیارهای اصلی گزینش احادیث برای هر گروه، بدین شرح بوده است:

۱. تناسب محتوایی با خصوصیات و نیازهای مخاطب در هر

گروه سنی؛

۲. فراشمولی و اختصاص نداشتن به موقعیت خاص زمانی یا

مکانی؛

۳. صریح بودن معنا و تشابه نداشتن آن، به گونه‌ای که منجر به برداشت‌های نادرست نشود.

۴. روانی و کوتاهی نسبی متناسب با گروه سنی، برای حفظ

آسان‌تر.

شایان ذکر است به سبب پابندی بر این معیارها، در گروه‌های همسان، مانند جوانان (پسران و دختران)، همسران (مردان و زنان) و پدران و مادران، روایات مشترک به چشم می‌خورد؛ اما گزینش روایات‌ها به گونه‌ای است که در مجموعه جلد‌های مربوط به مراحل سنی یک فرد، از جنس مرد یا زن، هیچ روایتی تکراری نیست.

نکاتی نیز در ساماندهی روایات در هر دفتر مدنظر بوده است:

۱. پرهیز از قضا سازی تمام‌سفید یا تمام‌سیاه، به این معنا که

- عمده روایت‌ها، نمایانگر تشویق و تبشیر یا عتاب و انذار نباشد؛
۲. جامعیت نسبی از جنبه تربیتی، به گونه‌ای که در مجموع روایات هر دفتر، تقریباً به مسائل مهم و نیازهای خاص آن گروه سنی اشاره شده باشد؛
  ۳. اشاره هم‌زمان به خطوط کلی و راهنمایی‌های عینی و جزئی در مسیر زندگی؛
  ۴. گنجانیدن محرک‌هایی برای تحوّل روحی در میان روایات هر دفتر؛
  ۵. ترتیب‌بندی هدفمند روایت‌ها، به طوری که تا حد امکان، میان هر روایت با روایت بعدی، وجه ارتباطی آشکار باشد و خواننده احساس کند که روایات، یکی پس از دیگری جریان دارند؛
  ۶. شاخص بودن روایات نخستین و واپسین هر دفتر، به گونه‌ای که روایت نخستین، نقطه مناسبی برای آغاز و روایت واپسین، نقطه پایان مناسبی باشد و در عین حال، منشأ حرکت و تحوّل. همچنین، درباره چگونگی ارائه روایت‌ها نکاتی چند در کانون توجه بوده است:
۱. روایات به طور کامل، اعراب‌گذاری و در صورت لزوم، علامت‌گذاری شود؛
  ۲. ترجمه روایت، ساده و روان و رسا باشد و از ترجمه واژه‌به‌واژه یا ادبی پرهیز شود؛
  ۳. منبع هر روایت، به طور دقیق، در پای روایت و شناسنامه منابع در پایان هر دفتر بیاید؛

۴. پس از هر روایت، مطلبی کوتاه برای فهم بهتر و ملموس تر روایت، متناسب با زبان سنّی مخاطب، آورده شود.

در پایان، لازم می‌دانم از استاد ارجمندم حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر نقی‌زاده که در نخستین مراحل نگارش این مجموعه، مشوّق نگارنده برای تکمیل کار بودند، قدردانی کنم. از استادان بزرگوار، حجج اسلام عبدالهادی مسعودی و محمدحسین الهی‌زاده که ارزیابی این اثر را برعهده گرفتند و نیز از معاونت محترم تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی و ریاست محترم اداره آموزش علوم قرآن و حدیث و همه همکارانشان که اسباب بهره‌مندی خیل زائران حرم رضوی را از این اثر فراهم کردند، تشکر می‌کنم. همچنین از همسر مهربانم که سامان یافتن این اثر، مرهون همدلی و همراهی چندین ساله‌ی اوست، صمیمانه سپاسگزارم.

به امید آنکه این تلاش ناچیز، مورد عنایت خاندان رسالت و به‌ویژه امام رئوف حضرت رضا علیه‌الاف‌التحیه‌والثناء، که همواره بنده احسانشان بوده‌ام، قرار بگیرد و خانواده‌های گرامی، در همه سطوح، از این مجموعه حدیثی بهره‌مند شوند.

محمد الهی خراسانی

۱۳۸۸آبان

برابر با اذی‌الحجه ۱۴۳۰

سالروز ازدواج پربرکت امیرالمؤمنین علیه‌السلام

و حضرت زهرا علیها‌السلام

درآمدی بر چاپ دوم

به حول و قوه الهی و با عنایات اهل بیت علیهم السلام، مجموعه «حدیث خانواده» پس از نخستین انتشار با استقبال گرم مخاطبان روبه‌رو شد. هرچند پاره‌ای اشکال‌ها در مرحله چاپ رخ داده بود که مانع از انتشار گسترده کار شد. به‌هر ترتیب، در چاپ جدید و با پیگیری‌های به‌عمل آمده، این اشکال‌ها برطرف شد و به‌همین بهانه، تجدیدنظری نیز در گزینش و توضیح روایات برخی دفترها صورت گرفت.

شایسته است از فاضل گران‌مایه، حجت‌الاسلام سیدمحمدضیایی که با مطالعه دقیق و کامل مجموعه دفترها و نکته‌سنجی‌های خود، زمینه این تجدیدنظر فراهم کردند، سپاسگزاری کنم. همچنین از برادر ارجمند آقای مهدی لسانی رئیس اداره علوم قرآن و حدیث آستان قدس رضوی که زمینه انتشار آراسته‌ترین اثر را فراهم کردند، قدردانی می‌کنم.

از همه خوانندگان گرامی، به‌ویژه کارشناسان دینی و تربیتی خواهشمندیم ما را از دیدگاه‌ها و پیشنهادهای ارزشمندشان، از طریق تماس یا مکاتبه با اداره علوم قرآن و حدیث آستان قدس رضوی، بهره‌مند سازند.

به‌امید آنکه «حدیث خانواده» خانواده‌های ما را با حقیقت «کلامکم نور و امرکم رشد»، بیشتر آشنا سازد.

محمد الهی خراسانی

۱۱ اسفند ۱۳۹۰

برابر با ۸ ربیع‌الآخر ۱۴۳۳

سالروز ولادت باسعادت امام حسن عسکری علیه السلام

انتظاری که از تو می‌رود

قال الصادق عليه السلام:

لَسْتُ أَحَبُّ أَنْ أَرَى الشَّابَّ مِنْكُمْ إِلَّا غَادِيًا فِي
حَالَيْنِ: إِمَّا عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا.

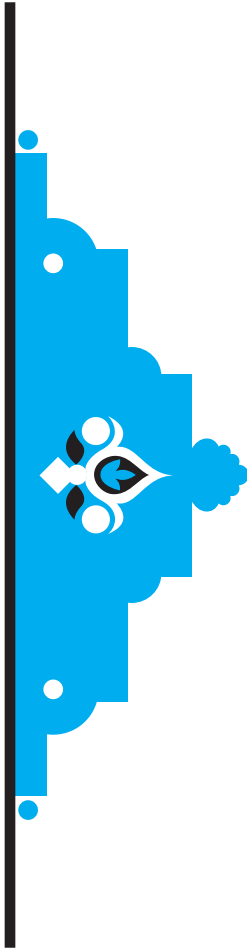

امام صادق عليه السلام فرمودند:

دوست ندارم جوانی از شما [شیعیان] را جز بر دو گونه
ببینم: دانشمند یا دانش‌آموز.

الامالی للطوسی، ص ۳۰۳

ذهن و حافظهٔ جوانی، سرمایه‌ای
است که باید از آن، بهترین و
بیشترین استفاده را کرد. باید
دانستنی‌های بایسته را دانست؛
وگرنه باید آموخت؛ نه آنکه نه
بدانم و نه بیاموزم.

اگر عزت ابدی را می خواهی

قال رسولُ الله ﷺ:

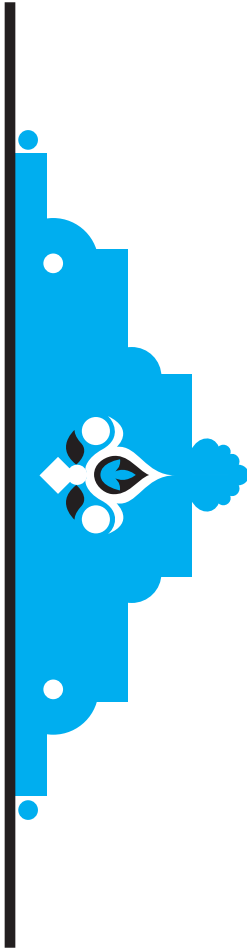
مَنْ لَمْ يَصْبِرْ عَلَى ذُلِّ التَّعَلُّمِ سَاعَةً، بَقِيَ فِي ذُلِّ
الْجَهْلِ أَبَدًا.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

آن کس که ساعتی به ذلت [و سختی] علم آموزی تن
ندهد، تا ابد گرفتار ذلت [و خواری] جهل خواهد بود.

عوالی اللئالی، ج ۱، ص ۲۸۵

گاهی برای آموختن، ناچار
می شوی سربه زیر و منت پذیر باشی؛
اما نباید فراموش کنی که ذلت و
خواری جهالت، به مراتب سخت تر
و شکننده تر است.

کسی که منت استاد را نکشد، باید
عمری منت دیگران را بکشد.

افیون‌های دنیا و آخرت

قال الكاظم عليه السلام:

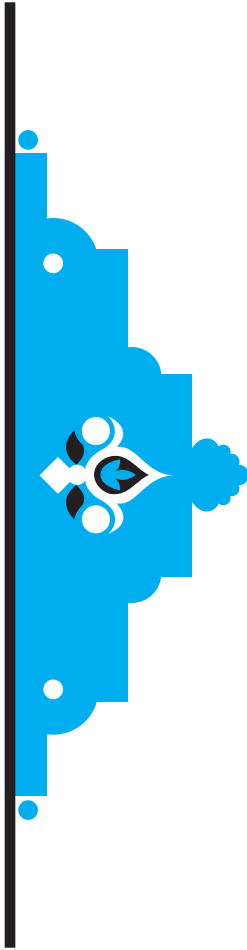
إِيَّاكَ وَ الضَّجَرَ وَ الْكَسَلَ فَإِنَّهُمَا يَمْنَعَانِكَ
حَظَّ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ.

امام کاظم عليه السلام فرمودند:

از تنبلی و بی‌حوصلگی بپرهیز که این دو، تو را از دنیا و
آخرت بی‌بهره می‌کنند.

وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۲۲

رسیدن به قله‌ها، به ارادهٔ محکم نیاز دارد. آن‌ها که زود خسته می‌شوند و از زیر بار، شانه خالی می‌کنند، نباید توقع زیادی از خود داشته باشند.

نیازهای مادی و معنوی انسان، فقط در سایهٔ تلاش و نیروی اراده برآورده می‌شوند.

او به چه نگاه می کند؟

قال رسولُ الله ﷺ:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَ أَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ
يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَ أَعْمَالِكُمْ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

خداوند به چهره‌ها و دارایی‌های شما نمی‌نگرد؛ بلکه به
دل‌ها و کرده‌های شما می‌نگرد.

مجموعه ورام، ج ۲، ص ۲۲۸

دیدهٔ خلاق بیشتر دنبال دارایی‌ها
و دل‌آرایی‌هاست؛ اما پروردگار
خلاق، به دل‌ها نظر دارد و کردارها،
اینکه دل چقدر صاف است و زلال
و کردار چه اندازه پاک است و روا.
در آن سرا، نه خبری از مال است و نه از
جمال. همگان حیران‌اند و سرگردان؛
«إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ.» مگر
کسی که بادلای سلامت نزد خدا بیاید.
(شعراء، ۸۹).

حسابرسی روزانه

قالَ عليٌّ عليه السلام:

مَا أَحَقَّ الْإِنْسَانَ أَنْ تَكُونَ لَهُ سَاعَةٌ لَا يَشْغَلُهُ
عَنْهَا شَاغِلٌ يُحَاسِبُ فِيهَا نَفْسَهُ فَيَنْظُرُ فِيهَا
اِكْتَسَبَ لَهَا وَعَلَيْهَا فِي لَيْلِهَا وَنَهَارِهَا.

امام علی علیه السلام فرمودند:

چه سزاوار است که انسان ساعتی را فقط به حسابرسی
خود اختصاص دهد و ببیند که در شبانه روز چه کارهایی
به سود یا زیان خود انجام داده است.

غررالحکم، ح ۴۷۴۹

تاجر موفق، به‌طور مداوم، تجارت خود را حسابرسی می‌کند تا هزینه و درآمدش را محاسبه کند و ببیند آیا در تجارت خود سود کرده یا زیان دیده است.

سرمایه عمر و استعداد هر انسانی در معرض خسارت و زیان است: «إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ»؛ مگر اینکه در راه ایمان و عمل صالح به کار گرفته شود، «إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ» (عصر، ۲ و ۳).

هر روز سود و زیان اعمالمان را محاسبه کنیم؛ پیش از آن روز که محاسبه کنند.

می توانی امیدوار باشی

قالَ الصَّادِقُ علیه السلام:

مَنْ سَرَّتْهُ حَسَنَتُهُ وَ سَاءَتْهُ سَيِّئَتُهُ فَهُوَ مُؤْمِنٌ.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که کار نیکش او را خوش حال و کار زشتش او را بدحال کند، او مؤمن است.

الکافی، ج ۲، ص ۲۳۲

مفهوم مؤمن، مساوی با معصوم نیست. معصوم هیچ گاه و در هیچ وضعیتی مرتکب خطا نمی شود؛ اما مؤمن ممکن است در جایی پایش بلغزد و خطایی از او سر بزند.

تفاوت انسان مؤمن با دیگران در این است که مؤمن هرگز از خطایی که مرتکب شده، خوش حال نمی شود؛ حتی اگر همه او را ستایش کنند. او هیچ گاه از کار نیکی که انجام داده است نیز ناراحت و پشیمان نمی شود؛ حتی اگر همه او را ملامت کنند.

دارو و درمان

قالَ عليٌّ عليه السلام:

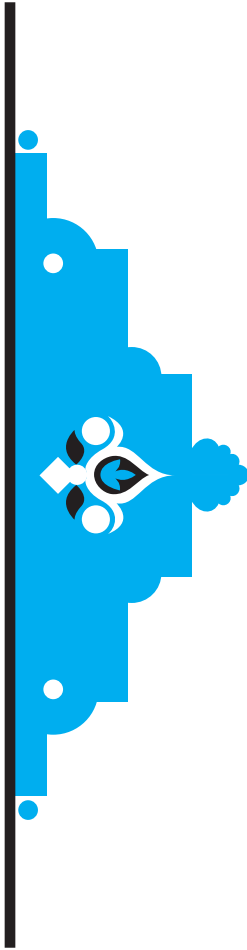
الذُّنُوبُ الدَّاءُ وَالدَّوَاءُ الْإِسْتِغْفَارُ وَ الشِّفَاءُ أَنْ
لَا تَعُودَ.

امام علی علیه السلام فرمودند:

گناهان بیماری‌اند، دارو استغفار است و بهبودی، آن است
که دیگر برنگردی.

غرالحکم، ح ۳۷۷۸

تأثیر دارو وقتی معلوم می شود که بیمار بهبود یابد و آثار بیماری از بدن او برطرف شود.

استغفار و طلب مغفرت، داروست و اگر دیگر علائم معصیت مشاهده نشد، معلوم می شود بیماری گناه، درمان شده است.

مراقب خودت باش

قال الباقر عليه السلام:

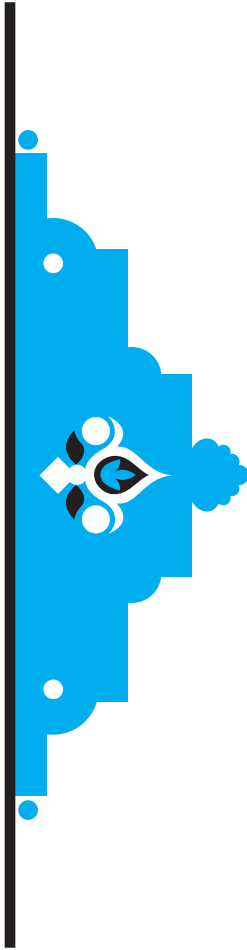
تَوَقَّى الصَّرْعَةَ خَيْرٌ مِنْ سُؤَالِ الرَّجْعَةِ.

امام باقر عليه السلام فرمودند:

پرهیز از به زمین خوردن، بهتر از درخواست بازگشت است.

کشف الغمّه، ج ۲، ص ۱۵۱

راننده‌ای که به تابلوی هشدار «جاده لغزنده است» توجه نمی‌کند و با سرعت زیاد و بی‌محابا می‌راند، هر لحظه ممکن است دچار حادثه شود. پس از حادثه دیگر، ای کاش گفتن سودی ندارد.

در لغزشگاه‌های زندگی، باید مراقب خود بود.

فکرت را در اختیارشان نگذار

قالَ عليٌّ عليه السلام:

مَنْ كَثُرَ فِكْرُهُ فِي الْمَعَاصِي، دَعَتْهُ إِلَيْهَا.

امام علی عليه السلام فرمودند:

کسی که زیاد درباره گناهان بیندیشد، گناهان، او را به سوی خود می کشانند.

غررالحکم، ح ۳۵۴۳

نفس انسان، هوا و هوس‌های فراوانی دارد. انسان باید با نیروی ایمان خود در برابر هوس‌های گناه‌آلود بایستد. اما اگر دریچه ذهن خود را به روی آن‌ها باز کرد، آن‌ها بر مرکب اندیشه‌اش سوار می‌شوند و مُدام به او فرمان حرکت به سوی گناه می‌دهند. فرمان‌های مکرر درنهایت، نیروی مقاومت انسان را درهم می‌شکند و او را به سوی گناهان سوق می‌دهد. ذهنمان را آشیانه پندارهای پاک و نیکو کنیم، نه لانه افکار گناه‌آلود.

آنچه می‌رود، آنچه می‌ماند

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

أذْكُرُوا عِنْدَ الْمَعَاصِي ذَهَابَ اللَّذَاتِ وَ بَقَاءَ
التَّبِعَاتِ.

امام علی عليه السلام فرمودند:

در هنگام گناه، رفتن لذت‌ها و ماندن آثار و تبعات گناه را
به یاد آورید.

غررالحکم، ح ۳۵۱۷

از شگردهای شیطان این است که در
هنگام گناه، لذت و خوشی آن را به
دل انسان می‌اندازد و پیامدهای منفی و
مخرب آن را از یاد انسان می‌برد.

باید در مواجهه با گناه، برخلاف خواسته
شیطان عمل کرد؛ یعنی به جای خوشی
گذرای گناه، به ناخوشی ماندگار آن
فکر کرد. این گونه راحت‌تر می‌توان به
سینه شیطان دست‌رزد.

به این بیندیش

قال رسولُ الله ﷺ:

لَا تَنْظُرْ إِلَى صِغَرِ الْخَطِيئَةِ وَلَكِنْ انْظُرْ إِلَى مَنْ
عَصَيْتَهُ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

به کوچکی گناه نگاه مکن؛ بنگر از چه کسی نافرمانی
کرده‌ای.

مکارم الاخلاق، ص ۴۶۰

گناهان کوچک در چشم انسان، زشتی
و پلیدی گناهان بزرگ را ندارند؛
اما هر گناهی عصیان است و عصیان
یعنی سرپیچی از امر مولا و هر چه مولا
والا تر، قُبْح و زشتی عصیان بیشتر.
پس کوچکی گناه را نباید دید، باید
به عظمت مولایی نگریست که از
فرمان او سرپیچی می کنیم.

شرم در نهان

قال الكاظم عليه السلام:

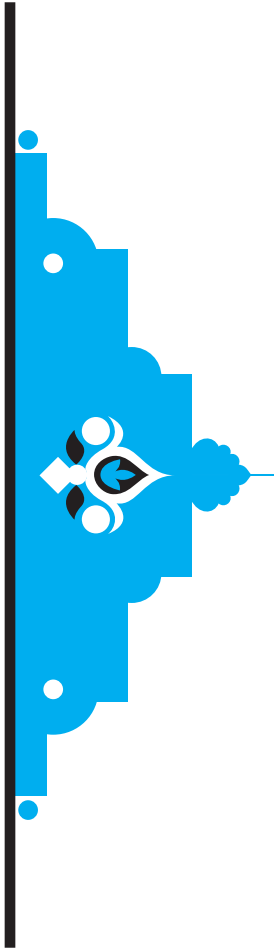
اسْتَحْيُوا مِنَ اللَّهِ فِي سَرَائِرِكُمْ كَمَا تَسْتَحْيُونَ
مِنَ النَّاسِ فِي عَلَانِيَتِكُمْ.

امام کاظم عليه السلام فرمودند:

در نهان از خدا شرم کنید؛ همچنان که در آشکارا از مردم
شرم دارید.

تحف العقول، ص ۳۹۲

گاهی در انجام دادن کاری از کودکی
شرم کرده و از آن صرف نظر می کنیم.
چگونه می شود که از خالق مهربان
و روزی ده خود شرم نمی کنیم.
دست کم جایی برویم که خدا
نباشد و نبیند.

اصل ایمان

قال رسولُ الله ﷺ:

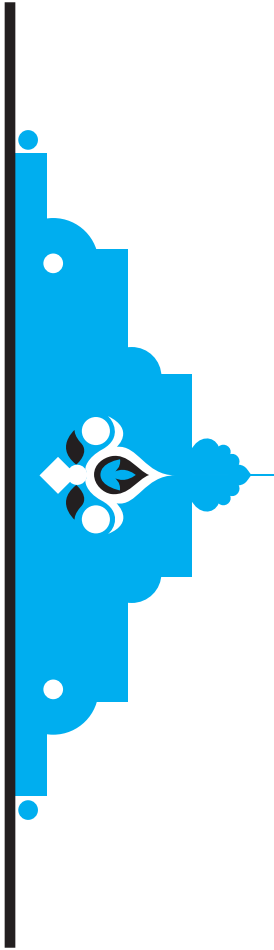
أَصْلُ الْإِيْمَانِ حُسْنُ التَّسْلِيمِ لِأَمْرِ اللَّهِ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

اصل ایمان، تسلیم نیکو در برابر فرمان پروردگار است.

اسلام یعنی اقرار و ایمان یعنی باور. اقرار، کار زبان است و باور، کار دل. اسلام به گفتن شهادتین، تمام است و ایمان به عمل نیاز دارد. اگر انسان در برابر دستورات پروردگار، خاضع باشد و فرمان خدا را بر زمین نگذارد، به بُن‌مایهٔ ایمان دست یافته است.

طعم ایمان

قالَ عليٌّ عليه السلام:

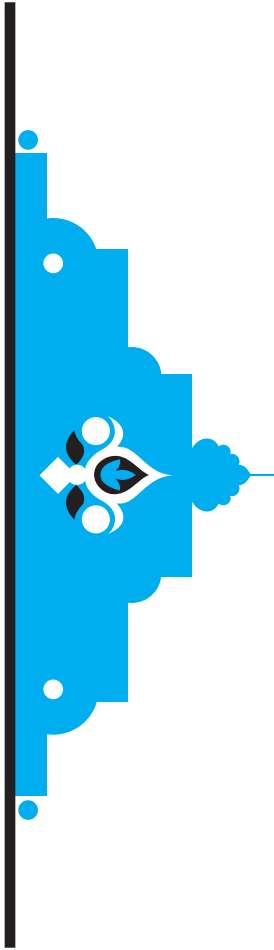

لَا يَجِدُ عَبْدٌ طَعْمَ الْإِيْمَانِ حَتَّى يَتْرُكَ الْكُذِبَ
 هَزْلَهُ وَ جِدَّهُ.

امام علی عليه السلام فرمودند:

تا بنده‌ای دروغ‌گفتن را چه شوخی و چه جدی ترک
 نکرده باشد، مزه ایمان را نمی‌چشد.

الکافی، ج ۲، ص ۳۴۰

کسی که سرما خورده است، نمی تواند
مزۀ بسیاری از خوراکی ها را بچشد و
از احساس خوشایند چشیدن بسیاری از
آنها محروم است.

ایمان نیز طعمی معنوی دارد که بسیاری
نمی توانند آن را بچشند و از لذت و طعم
گواری آن محروم اند. یکی از عوامل
این محرومیت، دروغ گویی است.
دروغ گو مانند همان انسان سرما خورده
از درک طعم ایمان محروم است.

خیانت بزرگ

قال رسولُ الله ﷺ:

كَبُرَتْ خِيَانَةٌ أَنْ تُحَدِّثَ أَخَاكَ حَدِيثًا هُوَ
لَكَ مُصَدِّقٌ وَأَنْتَ بِهِ كَاذِبٌ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

خیانت بزرگی است که با برادرت سخنی بگویی و او تو را
تصدیق کند؛ در حالی که تو به او دروغ می‌گویی.

مجموعه ورام، ج ۱، ص ۱۱۴

حرف چوپان دروغ گو را کسی باور
نمی‌کند؛ اما سخن دوست راست گو
را چه؟

حال اگر معلوم شود دوستی که گمان
می‌کردیم همواره راست می‌گوید،
به ما دروغ گفته و از اعتمادمان
سوءاستفاده کرده است، چه باید کرد؟
این فقط یک دروغ نیست؛ بلکه یک
خیانت است.

هیچ گاه به دوستان خود خیانت نکنیم.

دوستان راستینت را بشناس

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

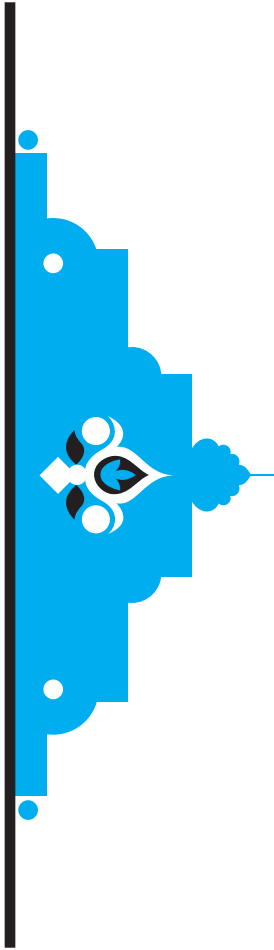
الصَّدِيقُ الصَّدُوقُ مَنْ نَصَحَكَ فِي غَيْبِكَ وَ
حَفِظَكَ فِي غَيْبِكَ وَ آثَرَكَ عَلَي نَفْسِهِ.

امام علی عليه السلام فرمودند:

دوست راستین، کسی است که تو را در برطرف کردن
عیب‌هایت راهنمایی کند، در غیابت هوای تو را داشته
باشد و تو را بر خودش ترجیح دهد.

غررالحکم، ح ۹۷۲۹

دوستی فقط در خوش‌رویی و
تعارفات خلاصه نمی‌شود. دوست
واقعی کسی است که از خیرخواهی
در حق دوستش دریغ نکند؛ حتی اگر
او را خوش نیاید. در غیاب دوستش از
وی حمایت کند؛ حتی اگر او باخبر
نشود. برای دوستش ایثار کند؛ حتی
اگر او چنین نباشد.
دوستان راستین اینان هستند.

دوستی خالص

قال لصادق عليه السلام:

إِنْ أَرَدْتَ أَنْ يَصْفُوَ لَكَ وَدُّ أَحِيكَ،
فَلَا تُمَارِحْنَهُ وَلَا تُمَارِئِنَّهُ وَلَا تُبَاهِيَنَّهَ وَلَا تُشَارِنَهُ.

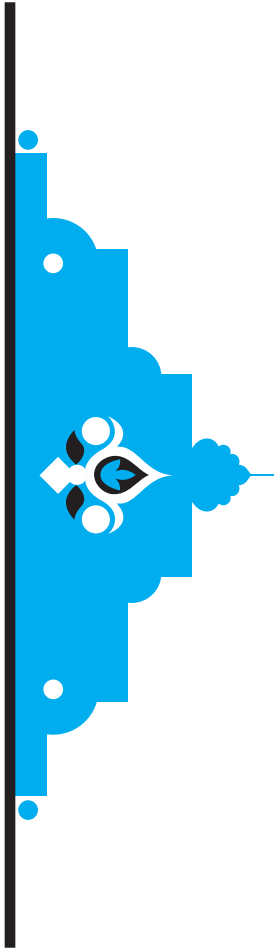

امام صادق عليه السلام فرمودند:

اگر می‌خواهی دوستی رفیقت با تو خالص باشد، با او شوخی [بیجا] مکن، از جدال با وی بپرهیز، بر او فخر مفروش و با او ستیزه مکن.

تحف العقول، ص ۳۱۲

گاهی دوستی‌ها ریشه‌دار نیست؛
بلکه همچون برگ خشکی است
که با کمترین وزشی جدا می‌شود.
پرهیز از شوخی بیجا و جدال و
فخرفروشی و ستیزه‌گری، دوستی
را ریشه‌دار می‌کند.

عذرتراشی

قال رسولُ الله ﷺ:

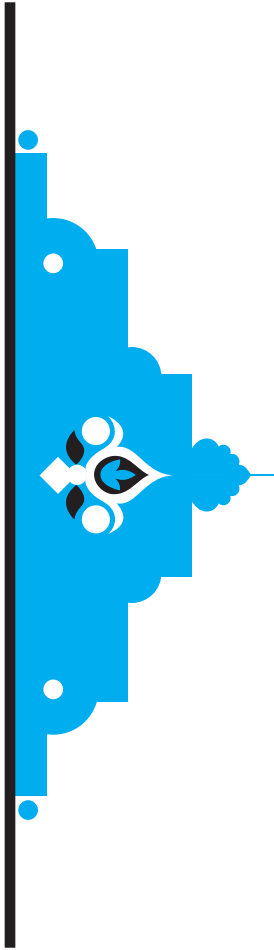
أُطْلِبُ لِأَخِيكَ عُذْرًا فَإِنْ لَمْ تَجِدْ لَهُ عُذْرًا
فَأَلْتَمِسْ لَهُ عُذْرًا.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

برای گفتار و کرداری که از برادر مسلمانان سر می‌زند،
عذری بجوی و اگر نیافتی، عذری بتراش.

بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۱۰۰

رفتار ما و قضاوتمان درباره رفتار
پرسش برانگیز دیگران چگونه
است؟ آیا در جست‌وجوی عذری
برای رفتارشان برمی‌آییم یا گاهی
عذری را که احتمال می‌دهیم
نادیده می‌گیریم؛ چه رسد به آنکه
عذری را از خود بتراشیم.

اگر خود در معرض قضاوت
دیگران قرار بگیریم، از آنان چه
انتظاری داریم؟ آیا انتظار قضاوتی
منصفانه و از روی حُسن‌ظن نداریم؟

تمام محبت، نه تمام اطمینان

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

أُبْذِلُ لِصَدِيقِكَ كُلَّ الْمَوَدَّةِ وَلَا تَبْذُلْ لَهُ كُلَّ
الطَّمَأْنِينَةِ.

امام علی عليه السلام فرمودند:

هرچه محبت داری نثار دوستت کن؛ اما هرچه اطمینان
داری به پای او مریز.

غرالحکم، ح ۹۶۶۵

کسی از محبت و دلسوزی و خیرخواهی به رفیق خود ضرر نکرده است؛ اما بوده‌اند و هستند کسانی که بابت اعتماد و اطمینان زیادی که به رفیق خود کرده‌اند، دچار آسیب و خسارت شده‌اند. زیرا از رهگذر این اطمینان فراوان، رازی را با او در میان گذاشته‌اند، سرمایه‌ای را در اختیارش نهاده‌اند، مسئولیتی را به او سپرده‌اند و در نهایت پشیمان شده‌اند و دیگر راهی هم برای جبران نداشته‌اند. باید به اندازه اعتماد کرد و از اطمینان بی‌حد و حصر بر حذر بود.

سبقت در آشتی

قال رسولُ الله ﷺ:

لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَ
السَّابِقُ يَسْبِقُ إِلَى الْجَنَّةِ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

برای مسلمان جایز نیست که بیش از سه روز با برادر
مسلمانش قهر کند و آن که زودتر از در آشتی درآید، زودتر
به بهشت وارد خواهد شد.

وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۶۳

در عالم رفاقت، گاهی میان دو رفیق،
کدورتی پدید می‌آید و با هم قهر
می‌کنند و این مسئله‌ای طبیعی است؛
اما اگر این قهر، فرسایشی شد و ادامه
یافت، موضوعی توجیه‌ناپذیر است.

خداوند دوست ندارد کدورت میان
بندگانش ادامه پیدا کند و هر یک
که برای رضای خدا پیش قدم شود
و دست آشتی دراز کند، خدا او
را راحت‌تر و زودتر روانهٔ بهشت
خواهد کرد.

بهای خاطر مؤمن

قال رسولُ الله ﷺ:

مَنْ أَحْزَنَ مُؤْمِنًا ثُمَّ أَعْطَاهُ الدُّنْيَا لَمْ يَكُنْ ذَلِكَ
كَفَّارَتَهُ وَ لَمْ يُؤْجَرْ عَلَيْهِ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

هر کس مؤمنی را اندوهناک کند و سپس دنیا را به او بدهد،
نه گناهش بخشوده شده و نه به خاطر عطایش، پاداشی
نصیبش می شود.

مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۹۹

بعضی ظرف‌ها اگر بشکنند، به خوبی ترمیم می‌شوند، طوری که معلوم نمی‌شود این ظرف، روزی شکسته است. بعضی دیگر حتی اگر ترک هم بردارند، دیگر مانند روز اول نمی‌شوند؛ به گونه‌ای که اگر بهترین و رنگارنگ‌ترین میوه‌ها را هم درون آن بگذارند، باز ظرفی ترک خورده است. نمی‌شود دلی را شکست و گفت با هدیه‌ای جبران می‌کنم. این گناه را نمی‌توان خرید، حتی با بهایی گزاف.

ناتوان ترین

قالَ عليٌّ عليه السلام:

أَعْجَزُ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ عَنِ اكْتِسَابِ الْإِخْوَانِ وَ
أَعْجَزُ مِنْهُ مَنْ ضَيَّعَ مَنْ ظَفِرَ بِهِ مِنْهُمْ.

امام علی علیه السلام فرمودند:

ناتوان ترین مردم کسی است که از دوست یابی ناتوان باشد
و ناتوان تر از او کسی است که دوستی را که پیدا کرده
است، از دست بدهد.

نهج البلاغه، حکمت ۱۱

دوست همدل و رفیق شفیق، اگرچه
هست، کم است.
کسی که گوهری پیدا نکرده است،
کمتر سرزنش می شود تا کسی که یافته
و با سهل انگاری از دست داده است.
قدر دوست خوب را باید دانست.

زبانی که تند و تیز نیست

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

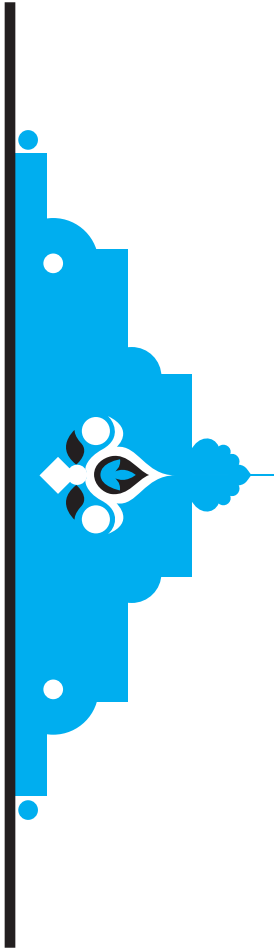
عَوْدُ لِسَانِكَ لِيْنَ الْكَلَامِ وَ بَدَلُ السَّلَامِ يَكْثُرُ
مُحِبُّوكَ وَ يَقِلُّ مُبْغِضُوكَ.

امام علی عليه السلام فرمودند:

زبان خود را به نرم‌گویی و سلام‌کردن عادت ده؛ زیرا
دوستانت بسیار خواهند شد و دشمنانت کم.

غررالحکم، ح ۹۹۴۶

نقش زبان را نباید در ارتباط با دیگران
دست کم گرفت. گاهی گفتن
جمله‌ای، بیگانه‌ای را جذب می‌کند یا
برعکس، آشنایی را می‌راند.

زبان تند و تیز، رشته‌های دوستی را پاره
می‌کند؛ اما زبان نرم و خوش، دل‌ها را
بسان آهن ربا به سوی خود می‌کشاند.

نشانه‌ای از رستگاران

قال الصادق عليه السلام:

فَازَ وَ اللهُ الْأَبْرَارُ. أَتَدْرِي مَنْ هُمْ؟ هُمُ الَّذِينَ
لَا يُؤْذُونَ الذَّرَّ.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

سوگند به خدا که نیکوکاران رستگار شدند. می‌دانید که
آن‌ها چه کسانی‌اند؟ کسانی هستند که آزارشان به مورچه‌ای
نمی‌رسد.

بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۱۹۳

چه جان فراست این سخن مولا: «اگر
هفت اقلیم را با آنچه زیر آسمان هست
به من دهند، تا خدا را نافرمانی کنم و
پوست جویی را از مورچه‌ای به ناروا
بربایم، چنین نخواهم کرد.»
و چه پرمعناست این سخن: «به
خدای کعبه رستگار شدم.»

از او هیچ چیز بعید نیست

قال الهادی عليه السلام:

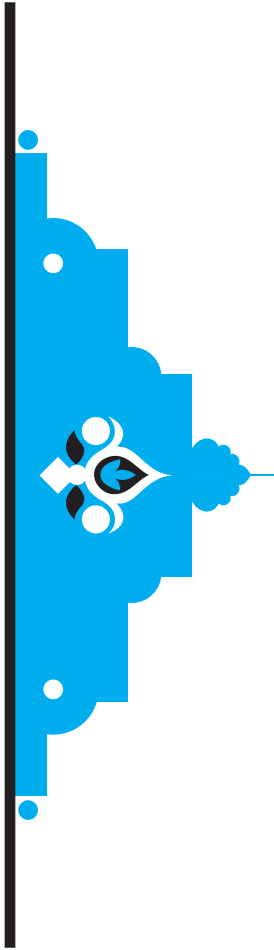
مَنْ هَانَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ فَلَا تَأْمَنْ شَرَّهُ.

امام هادی عليه السلام فرمودند:

از شرّ کسی که ارزشی برای خود قائل نیست، ایمن مباش.

ترمه را درون صندوقچه می گذارند
تا گردی روی آن ننشیند و لکه‌ای
بر آن نیفتد؛ اما پارچه کهنه و
مُندرس را به هر جایی می کشند و
در هر جایی می اندازند.

آنان که قدر خود را نمی دانند،
پرهیزی ندارند از اینکه جامه وجود
خود را به چرک گناه آلوده کنند.
باید از اینان بر حذر بود.

شیفتگان سرگرمی

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

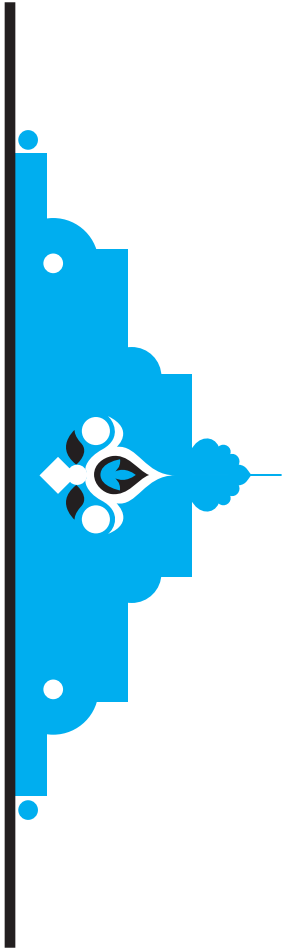

أَبْعَدُ النَّاسِ مِنَ النَّجَاحِ، الْمُسْتَهْتَرُ بِاللَّهْوِ وَ
 الْمِزَاحِ.

امام علی عليه السلام فرمودند:

دورترین مردم از موفقیت، کسی است که شیفته سرگرمی
 و شوخی است.

غررالحکم، ح ۱۰۵۴۲

شوخی و سرگرمی در زندگی،
همچون نمک در غذاست. اگرچه
لازم است و به زندگی طعم
می‌دهد، بیش از اندازه آن، زندگی
را تباه می‌کند.

شیفته سرگرمی بودن و در هر جایی
به دنبال فرصتی برای خندیدن
گشتن، روحیه بی‌مبالاتی و باری
به هر جهت بودن را در فرد شکل
می‌دهد و این، بزرگ‌ترین مانع بر
سر راه موفقیت انسان است.

بی باکی یا بی احتیاطی؟

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

مَنْ أَخَذَ بِالْحَزْمِ، اسْتَظْهَرَ.
مَنْ أَضَاعَ الْحَزْمَ، تَهَوَّرَ.

امام علی عليه السلام فرمودند:

آن که دورانیدش است، احتیاط می کند. آن که دورانیدشی
را رها کند، بی احتیاط می شود.

غزوالحکم، ح ۱۰۸۷۰ و ۱۰۸۷۵

گرد و خاک که به پامی شود، دیدن
مسیر دشوار می شود.

بی باکی کور کورانه، شجاعت نیست؛
گرد و خاک به پا کردن است.

کسی که اهل دوراندیشی است؛
همیشه مسیر را در نظر دارد و از
بی احتیاطی پرهیز می کند.

 محفل عصیان

قال الصادق عليه السلام:

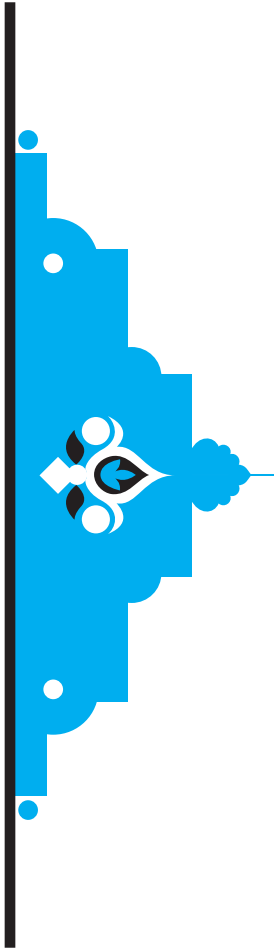
لَا يَنْبَغِي لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَجْلِسَ مَجْلِسًا يُعْصَى اللَّهُ
فِيهِ وَلَا يَقْدِرُ عَلَى تَغْيِيرِهِ.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

سزاوار نیست مؤمن در مجلسی بنشیند که در آن، معصیت
خداوند می شود و او نمی تواند آن وضع را تغییر دهد.

الکافی، ج ۲، ص ۳۷۴

وقتی می پرسند که چرا چیزی
نگفتی، جواب می دهد کسی حرف
مرا گوش نمی داد. تغییر وضع آنجا
دست تو نیست؛ اما بلندشدنت که
دست خود توست. پس برخیز تا در
گناه آنان، شریک نشوی.

چه نیکوکار، چه ستمکار

قال الصادق عليه السلام:

ثَلَاثَةٌ لَا عُذْرَ لِأَحَدٍ فِيهَا: أَدَاءُ الْأَمَانَةِ إِلَى الْبَرِّ
وَالْفَاجِرِ، وَالْوَفَاءُ بِالْعَهْدِ لِلْبَرِّ وَالْفَاجِرِ، وَبِرُّ
الْوَالِدَيْنِ بَرَّيْنٍ كَانَا أَوْ فَاجِرَيْنِ.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

سه چیز است که هیچ کس در آنها معذور نیست: برگرداندن امانت به نیکوکار و ستمکار، وفای به عهد با نیکوکار و ستمکار و خوش رفتاری با پدر و مادر، نیکوکار باشند یا ستمکار.

الخصال، ج ۱، ص ۱۲۳

برخی از مسئولیت‌ها دوسویه است و با توجه به رفتار متقابل تعریف می‌شود؛ اما بعضی مسئولیت‌ها مطلق است و مقید به نوع رفتار طرف مقابل نیست. امانت‌داری، وفای به عهد و خوش رفتاری با پدر و مادر از این مقوله است.

نمی‌توان گفت که امانتش را پس ندادم؛ چون خودش امانت‌دار نیست یا به عهدم وفا نکردم؛ چون خودش آدم عهدشکنی است یا با مادرم خوش رفتار نبودم؛ چون خودش در حق من ظلم کرده است. این‌ها هیچ‌یک نزد خداوند عذری پذیرفتنی نیست.

هر کار که می خواهی بکن

قال رسولُ الله ﷺ:

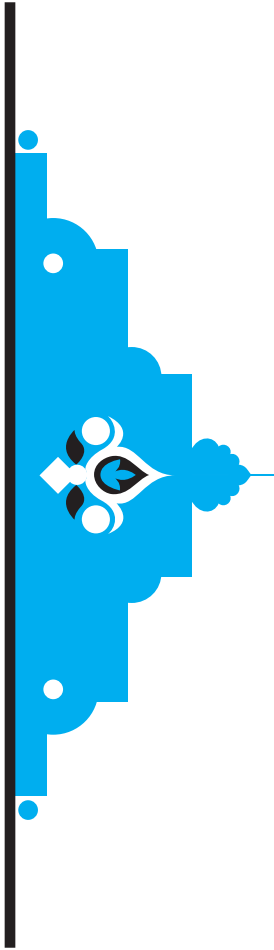
يَقَالُ لِلْعَاقِ: «إِعْمَلْ مَا سِئْتِ، فَإِنِّي لَا أَعْفِرُ لَكَ».

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

به فرزندی که پدر و مادر خود را می آزارد، می گویند: «هر کاری که می خواهی بکن؛ اما تو را نمی آمرزم.»

بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۸۰

رضای خداوند در رضای پدر و مادر
و غضب خداوند در غضب آنهاست.
پس چگونه می‌توان رحمت و مغفرت
الهی را جلب کرد، در حالی که پدر و
مادر، ناراضی هستند.
تا آنها نبخشند، خدا نیز نمی‌بخشد.

کمتر از آف

قال الصادق عليه السلام:

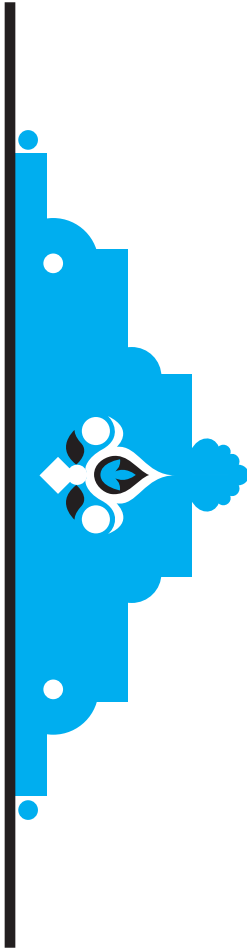
أَدْنَى الْعُقُوقِ «أَفٌّ» وَ لَوْ عَلِمَ اللَّهُ شَيْئًا هُوَ
أَهْوَنُ مِنْهُ لَنَهَى عَنْهُ.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

کمترین بی احترامی به پدر و مادر، آف گفتن است. اگر خداوند عزوجل چیزی کمتر از آن سراغ داشت، بی گمان از آن نهی می کرد.

الکافی، ج ۲، ص ۳۴۸

جسارت به والدین، همیشه در این
نیست که صدایت را خدای ناکرده بر
آنها بلند کنی یا نگاهی از سر غضب
به آنها بیندازی. گاهی همین مقدار که
با نَفَسْت زیر لب اُف بگویی، حُرمت
آنها را شکسته‌ای.

خدا از کمترین بی‌حرمتی در حق
پدر و مادر نمی‌گذرد.

مانند بردباران

قالَ عليٌّ عليه السلام:

إِنْ لَمْ تَكُنْ حَلِيمًا، فَتَحَلَّمْ. فَإِنَّهُ قَلَّ مَنْ تُشْبِهُهُ
 بِقَوْمٍ إِلَّا أَوْشَكَ أَنْ يَكُونَ مِنْهُمْ.

امام علی عليه السلام فرمودند:

اگر بردبار نیستی، خود را بردبار جلوه ده؛ زیرا کمتر کسی
 است که خود را شبیه گروهی کند و به زودی از جمله آنان
 نشود.

نهج البلاغه، حکمت ۲۰۷

تابه حال شنیده‌ای و شاید خودت هم گفته‌ای که بیشتر از این نمی‌توانم، هر کسی ظرفیتی دارد و ظرفیت من همین قدر است.

روحیهٔ بردباری و ظرفیت بالا، به تمرین و تلقین‌های مکرر نیاز دارد. کم‌کم بدون اینکه تلقین کنیم، در برابر پیشامدها به راحتی با بردباری رفتار می‌کنیم.

پس باید گفت که من بیشتر از این هم می‌توانم، ظرفیت من بیشتر از اینهاست.

پاسخی از جنس دیگر

قَالَ عَلِيُّ ؑ:

مَنْ غَاظَكَ بِقُبْحِ السَّفَةِ عَلَيْكَ، فَعِظْهُ بِحُسْنِ
 الْحِلْمِ عَنْهُ.

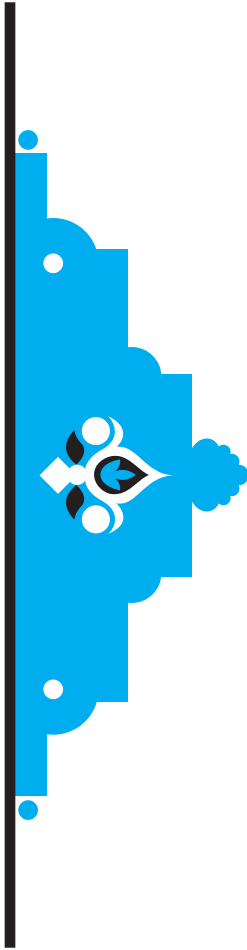

امام علی ؑ فرمودند:

هر کس با زشتی سبک سَری، تو را خشمگین کرد، تو با
 زیبایی بردباری، او را به خشم آور.

غرر الحکم، ح ۶۴۰۰

نزاع و درگیری، گویا بخشی از زندگی برخی آدم‌هاست. آن‌ها به دنبال بهانه‌اند تا جرعه درگیری زده شود. بهترین راه برای نقش بر آب کردن مقصود آن‌ها، این است که به آنان توجهی نکنی و با بردباری از کنار آنان عبور کنی. هیچ چیز به این اندازه، آنان را خشمگین نمی‌کند.

نشانه‌ای در سینه

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

خُلُوُّ الصَّدْرِ مِنَ الْعِلِّ وَالْحَسَدِ مِنْ سَعَادَةِ الْعَبْدِ.

امام علی عليه السلام فرمودند:

تُهَيُّ بُوْدُنَ سَیْنِهِ اَز کَیْنِهِ وَ حَسَدِ، اَز نِشَانِه‌هَای سَعَادَتِ اَدَمِی
اَسْتُ.

غررالحکم، ح ۶۸۰۲

آنان که دلی از کینه یا حسد انباشته
دارند، هرگز نمی‌توانند با دیگران رابطه
دوستانه و صمیمانه برقرار کنند.
خوشابه حال کسانی که گرفتار کینه‌ها
و حسادت‌ها نیستند.

او پسندد بس است

قال الصادق عليه السلام:

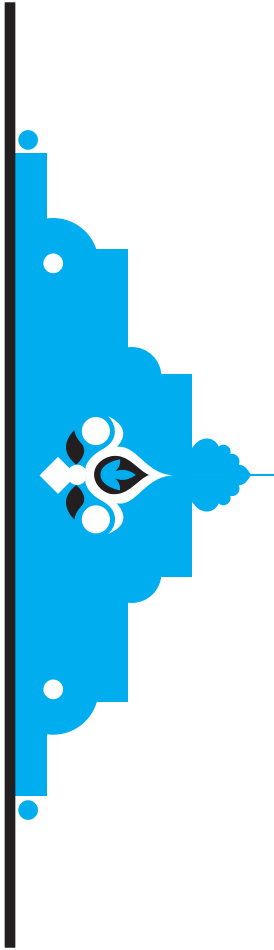
الْعَمَلُ الْخَالِصُ، الَّذِي لَا تُرِيدُ أَنْ يَحْمَدَكَ
عَلَيْهِ أَحَدٌ إِلَّا اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

عمل خالص آن است که نخواهی کسی جز خدای
عزوجل، تو را برای انجام دادن آن بستاید.

الکافی، ج ۲، ص ۱۶

اگر منتظر بودی تا بابت کاری که
انجام دادی، از تو تشکر کنند و اگر
تشکر نکردند ناراحت و مأیوس
شدی، معلوم می‌شود کار را برای
خدا انجام نداده‌ای.

کار برای خدا یعنی فقط به عنایت
او چشم دوختن؛ مانند آنان که
گفتند: «إِنَّمَا نَطْعُمُكُمْ لِيُوجِهَ اللَّهُ
لَا تُرِيدُ مِنكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا»
(الانسان، ۹).

وقتی مهم دیگران اند

قالَ عليٌّ عليه السلام:

ثَلَاثُ عِلَامَاتٍ لِلْمُرَائِي: يَنْشَطُ إِذَا رَأَى النَّاسَ
وَيَكْسَلُ إِذَا كَانَ وَحْدَهُ وَ يُحِبُّ أَنْ يُحْمَدَ فِي
جَمِيعِ أُمُورِهِ.

امام علی علیه السلام فرمودند:

ریاکار سه نشانه دارد: در مقابل مردم کوشا و با نشاط است، هنگامی که تنهاست، سست و بی حال است و دوست دارد که در تمام کارهایش ستایش شود.

الکافی، ج ۲، ص ۲۹۵

پیدا و پنهانِ عملِ مخلصانِ تفاوتی ندارد؛ زیرا می‌دانند برای آن کس که باید ببیند، همه چیز پیدا است. ریاکاران داستان دیگری دارند. اگر مردمی که باید ببینند، نباشند، دیگر چرا خود را به زحمت بیفکنند؟ باید انگیزه‌ای برای کارشان وجود داشته باشد. هیچ چیز به اندازه ستایش دیگران، آنان را سر حال نمی‌آورد.

در پناه قرآن

قال الصادق عليه السلام:

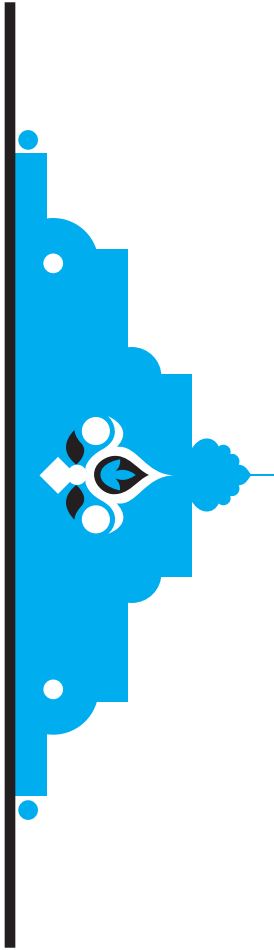
مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَ هُوَ شَابُّ مُؤْمِنٍ، اِخْتَلَطَ
الْقُرْآنُ بِلَحْمِهِ وَ دَمِهِ.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

هر کس قرآن بخواند، اگر جوانی مؤمن باشد، قرآن با
گوشت و خون او آمیخته شود.

الکافی، ج ۲، ص ۶۰۳

اُنس با قرآن در سال‌های جوانی، تفاوتی بسیار با سال‌های پیری و افتادگی دارد. اُنس جوان با قرآن، گوشت و پوست او را با آیات کتاب خدا آمیخته می‌کند. در حالی که چنین حالتی در سنین دیگر اتفاق نمی‌افتد. کار شیطان در برابر کسی که سرتاپای او با قرآن آمیخته شده، بسیار دشوار است.

روح را سبک‌بال کن

قالَ عليٌّ عليه السلام:

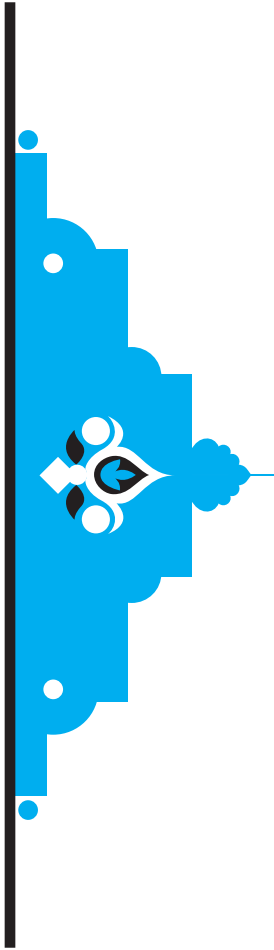
إِيَّاكُمْ وَالبِطْنَةَ فَإِنَّهَا مَفْسَدَةٌ لِلْقَلْبِ، مَكْسَلَةٌ عَنِ
الصَّلَاةِ وَ مَفْسَدَةٌ لِلْجَسَدِ.

امام علی علیه السلام فرمودند:

از پرخوری دوری کنید که مایهٔ قساوت قلب و تنبلی در
نماز و تباهی بدن است.

غرالحکم، ح ۸۱۷۲

زمانی که دربارهٔ زیان‌های پرخوری سخن می‌گویند، بیشتر به پیامدهای منفی آن برای بدن اشاره می‌کنند. در حالی که در روایات، به پیامدهای منفی معنوی آن نیز اشاره کرده‌اند؛ از جمله اینکه رابطهٔ مستقیمی میان پرخوری و قساوت دل وجود دارد یا اینکه پرخوری، حال عبادت را از انسان سلب می‌کند.

گویی شکم پُر، جای روح را تنگ می‌کند. روح باید سبک‌بال باشد.

آنگاه که دلت می تپد

قال الصادق عليه السلام:

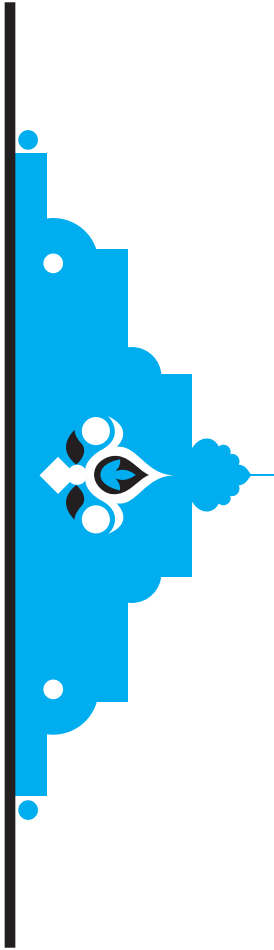
إِذَا اقْشَعَرَ جِلْدُكَ وَ دَمَعَتْ عَيْنَاكَ وَ وَجِلَّ
قَلْبُكَ، فَدُونِكَ دُونِكَ فَقَدْ قُصِدَ قَصْدُكَ.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

هر زمان که بدنت به لرزه درآمد و چشمانت گریان شد
و دلت تپیدن گرفت، آن لحظه را غنیمت شمار که به تو
توجه شده است.

وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۷۳

گاهی در میان انبوه ساعاتی که از
عمر ما می‌گذرد، لحظاتی فراهم
می‌شود که باید قدر آن‌ها را دانست
و بهترین بهره را از آن‌ها برد. یکی
از آن لحظات ناب، لحظه‌ای است
که دل می‌شکند.

هیچ کس کاسه شکسته از کسی
نمی‌خرد؛ اما خدا خریدار دل‌های
شکسته است؛ زیرا آب زلال
رحمت او در دل‌های شکسته بهتر
جای می‌گیرد.

راه فردا را سد نکن

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

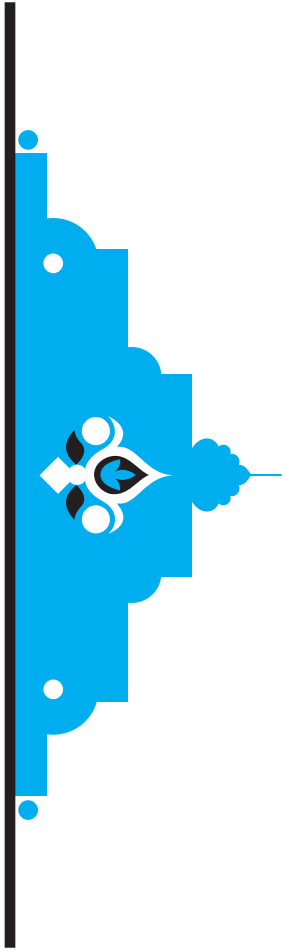
لَا تُشْعِرْ قَلْبَكَ الْهَمَّ عَلَى مَا فَاتَ، فَيَشْغَلَكَ
عَمَّا هُوَ آتٍ.

امام علی عليه السلام فرمودند:

برای آنچه از دست رفته است، اندوه به دلت راه مده که
تو را از آنچه می آید، باز می دارد.

غررالحکم، ح ۷۴۶۰

حسرت گذشته را خوردن، چه نتیجه‌ای دارد؟ جز آنکه سبب می‌شود از فرصت‌هایی غافل شوی که به سراغت می‌آیند.

باید از آنچه گذشته است، عبرت گرفت. باید از دیروزها پُلی ساخت برای رسیدن به فرداها، فرداهای زندگی.

کتابنامه

۱. محمدبن حسن الطوسی، الأمالی، قم: دارالتقافة، ۱۴۱۴ق.
۲. محمدباقر المجلسی، بحار الانوار، بیروت: الوفاء، ۱۴۰۴ق.
۳. حسن بن شعبة الحرانی، تحف العقول، قم: جامعه مدرسین، ۱۴۰۴ق.
۴. محمدبن علی الصدوق، الخصال، قم: جامعه مدرسین، ۱۴۰۳ق.
۵. محمدبن حسن الفتال النیشابوری، روضة الواعظین، قم: رضی، بی تا.
۶. ابن ابی الجمهور الاحسائی، عوالی اللثالی، قم: سیدالشهدا، ۱۴۰۵ق.
۷. عبدالواحدبن محمد الآمدی، غررالحکم، قم: دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۶ش.
۸. محمدبن یعقوب الكلینی، الکافی، تهران: دارالکتب الاسلامیة، ۱۳۶۵ش.
۹. علی بن عیسی الاربلی، کشف الغمة، تبریز: مکتبة بنی هاشمی، ۱۳۸۱ق.
۱۰. ورام بن ابی فراس، مجموعة ورام، قم: مکتبة الفقیه، بی تا.
۱۱. حسین النوری، مستدرک الوسائل، قم: آل البيت، ۱۴۰۸ق.
۱۲. حسن بن فضل الطبرسی، مکارم الاخلاق، قم: رضی، ۱۴۱۲ق.
۱۳. محمدبن حسین الرضی، نهج البلاغة، قم: دارالهجرة.
۱۴. محمدبن حسن الحر العاملی، وسائل الشیعه، قم: آل البيت، ۱۴۰۹ق.